

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СЕЛЕКЦІЇ ПШЕНИЦІ В УКРАЇНІ

Ж.М. НОВАК, кандидат с.-г. наук

Уманський державний аграрний університет

У світі щорічно вирощується близько 2 млрд. т зерна, з яких 570-580 т припадає на пшеницю. Хоча Україна входить до двадцятки країн – найбільших виробників цієї культури, але урожай її у господарствах нашої країни значно поступається країнам Західної Європи. Тому зростання врожайності пшениці в Україні залишається актуальною проблемою.

Протягом останніх кількох десятиріч у структурі підвищення врожайності на долю сорту припадає 15-20%. Тому постійно відбувається створення та впровадження у виробництво нових високопродуктивних, стійких до несприятливих факторів навколишнього середовища сортів пшениці.

Авторами найбільшої кількості сортів, внесених до каталогу сортів рослин України на 2007 рік є Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення УААН – 23,7%, Миронівський інститут пшениці та Інститут фізіології рослин УААН – відповідно 14,0 та 13,2% від усієї кількості сортів Каталогу. 4,4% сортів пшениці надійшли з Інституту рослин імені В.Я. Юр'єва і Білоцерківської дослідної станції; 3,5% – з Полтавської державної аграрної академії. Луганським та Донецьким інститутами АПВ та Інститутом зернового господарства УААН передано у виробництво 2,6% сортів.

Аналізуючи Каталог сортів рослин України на 2007 рік відмічається зростання всіх господарсько-цінних ознак у сучасних сортів. Так, з 1959р. до теперішнього часу в середньому по сортах зросла оцінка (в балах): за продуктивністю – з 5,0 до 7,7;

зимостійкістю – з 6,5 до 7,4;

посухостійкістю – з 5,0 до 7,8;

стійкістю до полягання – з 6,5 до 8,3;

стійкістю до осипання – з 8,0 до 8,6;

стійкістю до хвороб – з 6,0 до 7,9.

Отже, зростання вказаних показників становило від 0,3 (стійкість до осипання) до 2,7 (продуктивність, посухостійкість).

З роками змінилась структура сортів і за якістю борошна. Так, серед сортів, районованих протягом 1959-1963 років усі були сильні за якістю зерна; у 1989-1999 роках – 35,5% сильних, 45,2% цінних та 19,4% філерів; у 2000-2004 роках: 53,7% сильних, 39,0 цінних та 7,3% філерів. Серед сортів, внесених у Каталог протягом останніх трьох років сильних 68,4%; цінних 26,3% та 5,3% філерів.

Отже, в Україні низкою науково-дослідних господарств постійно ведеться селекція пшениці. З кожним роком зростають показники її продуктивності, зимостійкості, посухостійкості, стійкості до полягання, осипання та хвороб.